SABIR

“Sabır”ın Anlamı

- Sabır kelime olarak: “tutmak, tahammül etmek, beklemek, zorluk ve sıkıntılara katlanmak” anlamına gelir.
- Dini bir terim olarak ise: “Aklın ve şeriatin gerektirdiği durumlarda nefsini hapsetmek, kendine hakim olmaktır.”

Sabrın Önemi:

- وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

- ***“Sizi korku, açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz eksiltmekle elbette deneriz. Sabredenleri müjdele!”[1]***

******

- وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

- ***“Fakat sabredip (kendisine yapılan kötülüğü) bağışlayanın işi, işte bu, benimsenmeye değer işlerdendir.”[2]***

---

[1] Bakara, 2/155.
[2] Şura, 42/43.

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

- ***"Ey iman edenler! Başınıza gelecek her şeye sabretmekle ve namaz kılmakla Allah'tan yardım isteyin. Allah sabredenlerle beraberdir."***[3]

******

- اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ

- ***Yoksa siz, Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden, sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete girivereceğinizi mi sandınız?***[4]

---

[3] Bakara, 2/153.

[4] Al-i İmran, 3/142.

- Medineli ensardan bir kısmı Rasûlullah'tan bir şeyler istediler. O da verdi. Sonra yine istediler. Rasûlullah, elindekiler bitinceye kadar verdi. Verebileceği şeyler tükenince onlara şöyle hitab etti:
- مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ
- *"Yanımda bir şeyler olsaydı, onları sizden esirgemezdim. Kim iffetli davranırsa, Allah onun iffetini arttırır. Kim tok gözlü olmak isterse, Allah onu muhtaç olmaktan kurtarır. Kim de sabretmeye gayret ederse, Allah ona sabır verir. Hiç bir kimseye, sabırdan daha hayırlı ve büyük bir lütufta bulunulmamıştır."*[5]

[5] Buhari, Müslim.

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ : إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ

- *"Mü'minin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece mü'minde vardır: Sevinecek olsa, şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur."*[6]

[6] Müslim.

- Kızı (Zeynep), Hz. Peygambere:
- - Oğlum ölmek üzeredir, lütfen bize kadar geliniz, diye haber gönderdi. Rasulullah:
- إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أَعْطَى، وَكُلٌّ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ، وَلْتَحْتَسِبْ
- *"Alan da veren de Allah'tır. O'nun katında her şeyin belli bir vakti vardır. Sabretsin ve ecrini Allah'tan beklesin"* buyurarak kızına selâm gönderdi.
- Bunun üzerine Kızı, Hz. Peygamber'e;
- «Ne olur, mutlaka gelsin», diye tekrar haber yolladı.

- Bu defa Hz. Peygamber yanında bazı sahâbîler olduğu halde kalkıp kızına gitti.
- Çocuğu Hz. Peygamber’e verdiler, kucağına aldı. Yavrucak pek zor nefes almaktaydı. Rasûlullah’ın gözlerinden yaşlar boşandı.
- Durumu gören Sa’d İbni Ubâde: «Ey Allah’ın Rasûlü, bu ne haldir?» dedi. Hz. Peygamber de şöyle buyurdu:
- **هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ**
- - *“Bu, Allah’ın, dilediği kullarının kalbine koyduğu bir rahmettir. Zaten Allah ancak, merhametli kullarına rahmet eder”*[7]

---

[7] Buhari, Müslim.

- Rasûlullah, “Allah Teâlâ şöyle buyurdu demiştir:

- مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةُ

- *“Dünyada sevdiği bir dostunu aldığım zaman, (sabredip) ecrini Allah’tan bekleyen mü’min kulumun katımdaki karşılığı cennettir.”*[8]

[8] Buhari.

- Hz.Âişe Rasûlullah'a tâun hastalığını sormuş, o da şöyle buyurmuştur:
- *"Tâun hastalığı, Allah Teâlâ'nın dilediği kimseleri kendisiyle cezalandırdığı bir çeşit azaptı. Allah onu mü'minler için rahmet kıldı. Bu sebeple tâuna yakalanmış bir kul, başına gelene sabrederek ve ecrini Allah'tan bekleyerek bulunduğu yerde ikâmete devam eder ve başına ancak Allah ne takdir etmişse onun geleceğini bilirse, kendisine şehit sevabı verilir."*[9]

[9] Buhari.

- Hz. Peygamber'in Muâz İbni Cebel'e yazdığı taziye mektubu
- "Bismillahirrahmanirrahim! Allah'ın Rasûlü Muhammed'den Muâz İbni Cebel'e... Allah'ın selâmı üzerine olsun...
- Kendisinden başka ilah bulunmayan Allah'a hamd ettiğimi sana iletmek isterim. İmdi; Allah ecrini artırsın, sana sabretme gücü versin. Bizi ve seni şükre muvaffak kılsın. Zira canlarımız, mallarımız, evlâd ü iyâlimiz, azîz ve celîl olan Allah'ın bize tatlı hibeleri, geçici bir süre için yanımıza bıraktığı emânetleri cümlesindendir.
- Allah sana o çocuğu vermekle seni sevindirdi. Şimdi de onu büyük bir ecir karşılığında senden aldı. Onun karşılığında Allah'tan rahmet, mağfiret ve hidâyet bekliyorsan, sabret.. Üzüntü ve kederin, ecrini yok etmesin, sonra pişman olursun.
- Bil ki, ağlayıp sızlamak hiç bir şeyi geri getirmez, hüzün ve kederi de defedemez; başa gelecek olan zaten gelmiştir.[10]

---

[10] Müstedrek.

- Habbâb İbni Eret anlatıyor:
- Rasulullah, hırkasını başının altına yastık yapmış Kâbe'nin gölgesinde dinlenirken (müşriklerden gördüğümüz işkencelerden) şikâyette bulunduk ve: "Bize yardım dilemeyecek, Allah'a bizim için dua etmeyecek misiniz?" dedik.
- Resûlullah şöyle cevap verdi:
- *"Önceki ümmetler içinde bir mü'min tutuklanır, kazılan bir çukura konulurdu. Sonra da bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, eti kemiği demir tırmıklarla taranırdı. Fakat bütün bu yapılanlar onu dininden döndüremezdi. Yemin ederim ki Allah mutlaka bu dini hâkim kılacaktır. Öylesine ki, yalnız başına bir atlı, Allah'tan ve sürüsüne kurt saldırmasından başka hiç bir şeyden endişe etmeksizin San'a'dan Hadramut'a kadar emniyetle gidecektir. Ne var ki, siz sabırsızlanıyorsunuz."*[11]

---

[11] Buhari.

- Rasulullah buyurdu ki:

- إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ خَيْرًا عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا ، وإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُوَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

- *"Allah, iyiliğini dilediği kulunun cezasını dünyada verir. Fenalığını dilediği kulunun cezasını da, kıyamet günü günahını yüklenip gelsin diye, dünyada vermez."*[12]

[12] Tirmizi.

- Rasulullah buyurdu ki:

- إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا اِبْتَلَاهُمْ ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا ، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السُّخْطُ

- *"Mükâfâtın büyüklüğü, belânın şiddetine göredir. Allah, sevdiği topluluğu belâya uğratır. Kim başına gelene rızâ gösterirse Allah ondan hoşnut olur. Kim de rızâ göstermezse, Allahın gazabına uğrar."*[13]

[13] Tirmizi.

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حَزَنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ ، حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ

- *“Yorgunluk, sürekli hastalık, tasa, keder, sıkıntı ve gamdan, ayağına batan dikene varıncaya kadar müslümanın başına gelen her şeyi, Allah, onun hatalarını bağışlamaya vesile kılar.”*[14]

[14] Buhari.

- Rasûlullah buyurdu ki:
- **مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهُ تَعَالَى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ**
- *"Erkek olsun, kadın olsun mü'min, Allah'a günahsız olarak kavuşuncaya kadar kendisinden, çoluk çocuğundan, malından belâ eksik olmaz."*[15]

[15] Tirmizi.

- Abdullah İbn Mesud şöyle demiştir:
- " الصَّبْرُ نِصْفُ الْإِيمَانِ: وَالْيَقِينُ الْإِيمَانُ "
- Sabır imanın yarısıdır. Yakin ise imanın kendisidir.[16]
- Hz. Ali şöyle demiştir:
- والصبر من الانسان بموضع الرأس من الجسد ، إذا قطع الرأس ييبس ما في الجسد ، ولا إيمان لمن لا صبر له
- Sabrın insandaki yeri, başın vücuttaki yeri gibidir. Baş kesildiği zaman vücuttaki organlar kurur. Sabrı olmayanın imanı da yoktur.[17]

---

[16] Taberani, M. Kebir.
[17] Abdürrezzâk, Musannef, XI, 469

- - Ebu Sinân anlatıyor: "Oğlum Sinan'ı defnettiğimde kabrin kenarında Ebu Talha el-Havlani oturuyordu. Defin işinden çıkınca bana: "Sana müjde vermeyeyim mi?" dedi. Ben: "Tabii, söyle!" dedim. “

- Ebu Musa el-Eş'ari’den Rasulullah (sas)’in şöyle dediği bildirilmiştir:

- *"Bir kulun çocuğu ölürse, Allah meleklere şöyle söyler:*

- *"Kulumun çocuğunu kabzettiniz mi?" "Evet" derler. "Yani kalbinin meyvesini elinden mi aldınız?" Melekler yine: "Evet" derler. Allah tekrar sorar: "Kulum (bu esnâda) ne dedi?" "Sana hamdetti ve istircâda bulundu" derler. Bunun üzerine Allah Teâla hazretleri şöyle emreder: "Öyleyse, kulum için cennette bir köşk inşa edin ve bunu Beytu'l-hamd (hamd evi) diye isimlendirin.”*[18]

---

[18] Tirmizi.

İlk Anda Sabretmek:

- Hz. Peygamber, (çocuğunun) mezarı başında (bağıra-çağıra) ağlayan bir kadının yanından geçti. Ona: “Allah’tan kork ve sabret!” buyurdu. Kadın: Çek git başımdan; zira benim başıma gelen felâket, senin başına gelmemiştir, dedi. Kadın Hz. Peygamber’i tanıyamamıştı. Kendisine, onun Peygamber olduğunu söylediler. Bunu duyar duymaz Peygamber’in kapısına koştu, orada kapıcılar yoktu. (Özür beyân etmek üzere Hz. Peygamber’e): - Sizi tanıyamadım, dedi. Peygamber de şöyle buyurdu:
- إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى
- *Sabır dediğin, felâketle karşılaştığın ilk anda dayanmaktır.*[19]

[19] Buhari.

İnsanların Ezalarına Sabretmek:

- Rasulullah buyurdu ki:

- **الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ**

- *İnsanlara karışıp onların ezalarına katlanan mümin, onlara karışmayıp ezalarına katlanmayandan hayırlıdır.*[20]

[20] İbn Mace.

Sabrın Çeşitleri

- **Allah'a taatte sabır**: Ömür boyu taatte hiç fütur göstermeden, usanmadan, emredilenleri yapmak.
- **Masiyete karşı sabır**: Bu, Allah'ın yasakladığı şeyleri işlememekte sabretmek, direnmektir.
- **Musibetlere sabır**: "Bize düşen, aklın gösterdiği tedbirleri aldıktan sonra sabretmek, başımıza gelen musibetleri kaderden bilmek, insanları acındırmak gibi bir düşünceyle bağırıp çağırmamak, şikayet etmemek. İlla da şikayet edeceksek nefsimizi Allah'a şikayet etmek, halimizi Allah'a açmak, O'na arzetmektir. Mü'minin en bariz vasıflarından biri sabırlı ve mütevekkil olmasıdır.

İmam Gazzâlî'ye göre sabrın çeşitleri:

- 1. Münafığın başına gelen musîbet ve hastalıklar. Münafık, sıkıntıya sabretmeyip şikâyette bulunduğu için bunlar onun hakkında tam bir cezâ anlamı taşır.

- 2. Mü'minin hastalık ve musîbeti. Mü'min, bunların Allah'dan geldiği bilinci içinde sabreder. Böylece de sıkıntıları günahlarına kefâret olur.

- 3. Şükür ve rızâ halindeki olgun mü'minlerin hastalık ve sıkıntıları. Bunlar belâ ve musîbet halinde de Allah'a hamd ve şükür görevlerini yerine getirirler. Öylece onların sıkıntıları, Allah katındaki derecelerinin yükselmesine vesile olur.

Hz. Peygamberin Sabrı

- Abdullah İbni Mes’ud şöyle dedi:
- Rasûlullah’ın, gönderildiği kavim tarafından dövülüp yüzü kanatılan, bir taraftan yüzündeki kanı silen bir taraftan da
- اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
- *“Ey Allah’ım, halkımı bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar”* diyen bir peygamberi anlatması hâlâ gözlerimin önündedir.[21]

[21] Buhari, Müslim.

- Abdullah İbni Mes’ûd anlatıyor:
- Rasûlullah’ın huzûruna vardım. Kendisi sıtmaya yakalanmıştı.
- “Ey Allah’ın Rasûlü! Gerçekten şiddetli bir sıtmaya tutulmuşsunuz” dedim.
- *“Evet, sizden iki kişinin çekebileceği kadar ıstırap çekmekteyim”* dedi.
- - (Herhalde) bu iki kat sevap kazanmanız içindir, dedim.
- Rasulullah şöyle buyurdu:
- **مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى ، شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ ، وَحَطَّتْ عنْهُ ذُنُوبُهُ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا**

- - *“Evet, öyledir. Allah, ayağına batan bir diken veya başına gelen daha büyük bir sıkıntıdan dolayı müslümanın günahlarını bağışlar. O müslümanın günahları ağaç yaprakları gibi dökülür”*[22]

[22] Buhari, Müslim.

Musibet Anında Ölüm İstenmez

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلْ : اَللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي

- *"Başına bir musibet geldi diye hiç biriniz ölümü temenni etmesin. Mutlaka böyle bir şey temenni etmek zorunda kalırsa: 'Allah'ım, benim için yaşamak hayırlı olduğu sürece beni yaşat, hakkımda ölüm hayırlı olduğu zaman da beni öldür' desin."*[23]

---

[23] Buhari, Müslim.

Savaşta Sabır

- Gazalardan birinde Rasulullah güneş tepe noktasından batıya doğru meyledinceye kadar bekledi, sonra kalktı ve şöyle dedi:

- أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ

- *"Ey müslümanlar! Düşmanla karşılaşmayı arzu etmeyiniz; Allahtan âfiyet dileyiniz. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz ve biliniz ki, cennet kılıçların gölgesi altındadır"*

- Sonra şöyle dua etti:

- اَللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السَّحَابِ، وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ، اِهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ

- *“Ey kitab’ı (Kur’an’ı) indiren, bulutları gökyüzünde gezdiren ve düşman saflarını darmadağın eden Allah’ım, şu düşmanı perişan et ve bizi onlara karşı muzaffer kıl!”*[24]

[24] Buhari, Müslim.

Allah'ın Sabrı

- Rasûlullah buyurdular ki:

- لَا أَحَدَ أَصْبَرُ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، إِنَّهُ لَيُشْرَكُ بِهِ وَيُحْمَلُ لَهُ الْوَلَدُ، وَيُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ

- *İşittiği şeyin verdiği ezaya azîz ve celil olan Allah'tan daha sabırlı kimse yoktur. Çünkü O'na şirk koşulur, evlatlar nisbet edilir. O, yine de onlara âfiyet ve rızık vermeye devam eder.*[25]

[25] Buhari, Müslim.

Buğdayın Hikayesi

- Mevlana şöyle anlatmaktadır:
- Bir buğdayın insana gıda ve kuvvet, onun dizlerine derman, gözlerine nur ve yaşamasına esas olabilmesi için, buğdayın toprağın bağrına gömülmesi, toprakla mücadele ede ede filizlenip gelişmesi, sonra biçilip harmanda dövülmesi, samandan ayrılıp değirmende öğütülmesi, teknelerde yoğrulup hamur haline getirilmesi, fırınlara atılıp ateşte pişirilmesi, sonra dişlerle bir kez daha parçalanıp mideye gönderilmesi şarttır.
- Bu buğday gibi insanın insanlığa yükselip işe yarar hale gelmesi için de onu çeşitli zorluklardan geçirilerek defalarca elenmesi, elenip özünü bulması gereklidir. Yoksa insani kabiliyetlerle donatılmış olduğu halde hedefe ulaşamayıp yollarda kalabilir.

Sabır Hakkındaki Güzel Sözler:

- Karşınıza bir zorluk çıktı mı, şikayet etmeyin, bilakis Allah’a şükredin. Çünkü size zekanızı işletmek, güç ve kuvvetinizi göstermek fırsatını vermiştir.

******

- Bir musibete uğradığın zaman Rabbine dönüp de “Benim büyük bir derdim var” demeyin!

- Aksine derdinize dönüp “Benim büyük bir Rabbim var” deyin!